

EUROPSKA
KOMISIJA

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Nagrada "Kristalna vaga pravde"

Europska nagrada za inovativnu praksu
koja doprinosi kvaliteti građanskog pravosuđa

2009 Izdanje

Pristupnica

(Molimo vas vodite računa da ovaj dokument – bez priloga –
ne bi trebao prelaziti 6 stranica)

Vratiti Europskoj Komisiji ili Vijeću Europe do 01.03.2009.godine	
Prix Balance de Cristal European Commission DG Justice, Freedom and Security Unit E1 B - 1049 BRUXELLES E – mail : jls-justiceforum@ec.europa.eu Fax: (32) 22.97.95.88	CEPEJ Secretariat – Crystal Scales of Justice Competition, Directorate General of Human rights and legal affairs, Council of Europe, F -67075 STRASBOURG Cedex Fax: (33) 3.90.21.50.33 E-mail: cepej@coe.int

1. Podaci o aplikantu (institucija/organizacija)

Naziv: Glavni odbor Zatvorske službe (The Central Bord of Prison Service)

Adresa: 37a Rakowiecka St., 02- 521 Warsaw/Poland

Tel.: (+ 48 22) 640 85 91

E-mail: bdg@sw.gov.pl

2. **Predstavnik**

Ime/Prezime: Agnieszka Bochniewicz

Pozicija: Viši inspektor Kaznioničkog ureda (senior inspector of Penitentiary Office The Central Board of Prison Service)

Tel.: (+ 48 22) 640 84 09

E-mail: abochniewicz@sw.gov.pl

3. **Naziv predatog projekta**

Naziv: Dobrovoljni rad osuđenika u Poljskoj

Datum uvođenja: 1998

4. **Molim priložiti uz aplikacijski formular, ako je moguće na engleskom ili francuskom jeziku, a ako ne, onda na jednom od drugih službenih jezika Europske Unije:**

- a. Opis projekta/scheme (maksimum 1 stranica)
- b. Učinci koje projekat ima na rad suda (maksimum 1 stranica)
- c. Bilo kakvi mogući dodaci koji bi mogli poboljšati rezultate projekta (maksimum 1 stranica)
- d. Bilo kakvi dokumenti, novinski članci, dokaz prezentiran od strane javnosti vezan za projekat (sa kratkim sažetkom na engleskom ili francuskom jeziku)

4a. Opis projekta/scheme (maksimum 1 stranica)

Imajući u vidu neophodnost pomaganja potrebitim ljudima poput hendikepiranih osoba i osoba koje pate od teških bolesti a uzimajući u obzir propise Kaznenog Zakona koji ističu da je cilj same mjere zatvaranja podsticanje u zatvorenicima volje za suradnju u izgrađivanju društveno poželjnih stavova posebno osjećaja odgovornosti i potrebe za poštivanjem zakonskih propisa kao sprečavanje recidiva, direktori i osoblje kaznioničkih ustanova odlučili su podržati taj plemeniti cilj započinjanjem inventivnog oblika suradnje sa ustanovama za brigu o hendikepiranim osobama kao i sa domovima za stare osobe. Prvi koraci ka tome napravljeni su devedesetih godina prošlog stoljeća u zatvorima u Lubliniecu, Kwidzyńu i Żytkowicama.

Zahvaljujući vidljivim pozitivnim učincima rada zatvorenika kao i efekta koji je isti imao na promjenu njihovih stavova, počela je akcija promocije dobrovoljnog rada zatvorenika na lokalnom i državnom nivou. Veoma brzo ova inicijativa je privukla mnoge i u toku 2008 godine provedena je u preko 60 zatvorskih ustanova širom cijele zemlje sa preko 800 uključenih zatvorenika. Nadalje projekt je polučio primjetan učinak u formi bliske suradnje 15 zatvorskih ustanova sa Hospice Foundation (Hospice Fondacija/Zaklada) sa sjedištem u Gdańsku. Ova

aktivnost je široko predstavljena na oficijelnoj web stranici Fondacije. U cilju prevazilaženja barijera između osuđenika, zaposlenika u hospicijima i domovima, pacijenata i njihovih obitelji projekt je u prvo vrijeme uključivao rad osuđenika samo na poslovima čišćenja i održavanja objekata. Cilj ovakvog pristupa bio je podrška projektu i jačanje spremnosti za pružanje pomoći ljudima kojima je pomoć neophodna. Osuđenici izvode radove na održavanju zelenih površina i objekata kao i male popravke istih.

S vremenom obim njihovih poslova je proširivan odlukama zaposlenika u hospicijima i domovima. Osuđenici su dodijeljeni poslovi distribucije obroka i drugi poslovi koji uključuju direktan kontakt sa pacijentima odnosno štićenicima domova ili hospicija. Osuđenici su pokazali veći interes i posvećenost svakodnevnim poslovima. To je rezultiralo njihovim uključivanjem u pripremu i organizaciju mnogih dobrotvornih akcija i ostalih inicijativa organiziranih od strane hospicija i domova za njegu. U kaznionicama provedena obuka osuđenika na polju brige za bolesne osobe kroz niz posebnih tečajeva. Grupe su se sastojale ne samo od osuđenika potencijalnih volontera nego i od ostalih osuđenika i djelatnika Zatvorske Službe. Navikavajući se na dnevni ritam hospicija i prije svega njihovih štićenika i pacijenata, osuđenici su počeli pokazivati interes za pružanje direktne pomoći potrebitima.

Projekt se razvio u smjeru pružanja medicinske pomoći od strane osuđenika volontera samim pacijentima. Osuđenici su podvrgnuti obuci koja im je pružila osnovna znanja o pružanju medicinskih i njegovateljskih usluga (prva pomoć). Izvjestan broj osuđenika je završio je profesionalnu izobrazbu sa fokusom na palijativnu njegu na osnovu koje su dobili odgovarajuće certifikate. Slijedeći korak bio je uključivanje osuđenika u proces pružanja direktne pomoći pacijentima u suradnji sa medicinskim tehničarima.

Osuđenici su pomagali pri hranjenju pacijenata, u šetnjama i na ekskurzijama pripremajući i provodeći higijenske i njegovateljske aktivnosti. Rad volontera osuđenika je praćen i populariziran kroz medije. Kreirani su mnogi televizijski i radio programi a objavljeni su i mnogobrojni novinski članci na tu temu što ima značajnog utjecaja na promjenu imidža osuđenika i rehabilitacijski rad koji provodi Zatvorska Služba.

4b. Učinci koje projekat ima na rad suda (maksimum 1 stranica)

Volonterski rad osuđenika u hospicijima i sličnim institucijama ima ogroman utjecaj na osuđenike i njihove obitelji kao i na zaposlenike u dotičnim institucijama, pacijente i njihove obitelji, zatvorske službenike i na kraju na samo društvo. Volonterski rad u Poljskoj nije tako česta pojava kao što je to slučaj u zemljama Zapadne Europe i stoga je inicijativa volonterskog rada osuđenika tako plemenita i korisna. Hospiciji i dobrotvorne ustanove za hendikepirane osobe i osobe starije životne dobi bore se sa mnogim finansijskim nedaćama. Zahvaljujući volonterskom radu osuđenika u stanju su obaviti mnoge poslove popravke i izgradnje koji do sada nisu bili predviđeni njihovim budžetom. Zahvaljujući ovom nekonvencionalnom rješenju neplaćenog upošljavanja osuđenika, srušeni su stereotipi koji se tiču tolerancije, prihvatanja i imidža osuđenika. Zahvaljujući vrijednom radu i posvećenosti osuđenika srušene su barijere koje su postojale na strani timova, obitelji pacijenata i samog društva.

Rezultat toga vodi promjeni imidža Zatvorske Službe i viđenju osuđenika. Eliminirani su strah i osjećaj prijetnje povezani sa upošljavanjem osuđenika. Uvodeći nove ideje i rješenja, osuđenici daju novi izgled svakodnevnom radu hospicija i socijalnih institucija.

Njihov vrijedan rad kao i posvećenost u izvršavanju zadataka koji su im povjereni kreiraju priliku za izgradnju pozitivnih emocija i kontakta među svim uključenim stranama. Dugotrajno zatvaranje može rezultirati mentalnom paralizom. Stoga je od vitalne važnosti boriti se protiv deficita osuđenika koji učestvuju u projektima kroz: osposobljavanje za profesiju, podizanje nivoa samoprocjene i kompetentnog traženja posla. Zahvaljujući tako nekonvencionalnom radu kakav je volonterski rad, osuđenici se uče ne samo toleranciji prema pacijentima nego i poštovanju prema drugima i prema urađenom poslu. Ovaj rad im daje priliku da razviju mnoge socijalne i kognitivne vještine kao priliku za dobivanje novih profesionalnih kvalifikacija. Veoma bitan aspekt volonterskog rada je primjetna promjena u hijerarhiji vrijednosti i stavova kod samih osuđenika.

Ovu promjenu ojačava zatvorsko osoblje putem dijagnosticiranja nedostataka učesnika i njihovim usmjeravanjem na profesionalnu obuku. Kao rezultat toga ove aktivnosti doprinose socijalnoj i profesionalnoj reintegraciji osuđenika dok u isti mah ovaj sistem vodi smanjenju ponavljanja kaznenih djela nakon završetka služenja zatvorske kazne.

Ovo je moguće zahvaljujući tome što se osuđenici opremaju oruđem poput novih profesionalnih iskustava, novih socijalnih i kognitivnih sposobnosti koji uče osuđenike kao da rješavaju svoje probleme na konstruktivan način.

Primijećeno je da su osuđenici koji rade u hospicijima i socijalnim ustanovama manje agresivni i ljuti i da među njima postoji niža tendencija ka samo-agresiji. Vidljive promjene u odlikama ličnosti osuđenika vode ka promjeni u odnosima sa njihovim obiteljima i sto je još bitnije jačanju intenziteta tih odnosa.

Ključan element u radu sa osuđenima je prevencija procesa prizonizacije, što je pojava veoma dobre prilagodbe na život u zatvoru. Ova pojava, povezana sa strahom od života u slobodnom svijetu, značajno doprinosi ometanju vraćanja u slobodno društvo i lakoću donošenja neovisnih odluka.

Učestvovanje u programu volonterskog rada daje im jedinstvenu priliku da promjene svoj stav i eliminiraju rizik od prizonizacije. Volonterski rad daje im priliku da ispune mnoge potrebe, poput potrebe za samoostvarenjem, pružanja pomoći drugima, međuljudskim odnosima, profesionalno ispunjenje i rušenje nekih barijera.

Zahvaljujući upošljavanju osuđenika kao volonterskih radnika od strane hospicija i ustanova za socijalno zbrinjavanje, zatvori imaju mnogo novih oblika popravnih utjecaja. Kao rezultat programa volonterskog rada, mnogi osuđenici nastavljaju volonterski rad čak i nakon oslobađanja iz zatvora. Ova situacija kreira povoljne uvjete koji idu u prilog individualnom tretmanu osuđenika. Uvođenje novih oblika zapošljavanja rezultira promjenom u obrazovanju i smjerovima obuke.

Također su uvedeni i novi programi obrazovanja kao i kulturno-obrazovne i sportske aktivnosti. Svakodnevni rad zatvorskih službenika fokusira se na osiguranje osobne sigurnosti osuđenika i prevenciju štetnih učinaka demoraliziranih osuđenika.

Cilj svih ovih aktivnosti je povećanje mogućnosti za pronalazak posla nakon zatvora, poboljšanje socijalnog funkcioniranja, podrška ponovnoj prilagodbi otvorenom društvu i društvena reintegracija.

Treba posebno istaknuti da je rad izveden od strane osuđenika za ožalošćene i potrebite veoma koristan. Osuđenici učestvuju u vraćanju pravde čiji je cilj kompenzacija i oprost. Pokazano ponašanje također pokazuje i socijalnu dimenziju i daje novi smjer kaznenoj politici u Poljskoj.

4c. Bilo kakvi mogući dodaci koji bi mogli poboljšati rezultate projekta (maksimum 1 stranica)

Primjena ovog projekta širi se na pružanje pomoći djeci štićenicima u domovima za nezbrinutu djecu, pomoći štićenicima domova za njegu kao i ostalim grupama kojima je podrška potrebna.

4d. Bilo kakvi dokumenti, novinski članci, dokaz prezentiran od strane javnosti vezan za projekat (sa kratkim sažetkom na engleskom ili francuskom jeziku)

Izvor: Białystok – Općinski Informacijski Portal, 23. Novembar 2008

Suwalki: osuđenici pomažu u hospiciju

Dvadeset zatvorenika iz zatvora Remand u Suwalkiju pomagat će u brizi za bolesne u hospiciju koji se otvara. Javni kompleks palijativne njege započeo je suradnju sa zatvorom Remand. Obje institucije sui sudjelovale u programu koji je proveden u cijeloj Poljskoj koji među osuđencima promovira volonterski rad u hospicijima.

Projekt je uglavnom baziran na iskustvu hospicija u Gdańsku – kako je Piotr Klawnsiućiz Hospice Fondacije u Gdańsku informirao Radio Białystok. Zaposleni osuđenici uglavnom rade na poslovima renoviranja i održavanja ali neki od njih također pomažu u njezi bolesnika. Za taj posao ne primaju nikakvu naknadu.

Izvor: Familia magazine

Osuđenici u hospiciju

Grupa zatvorenika osuđenih na kraće zatvorske kazne zbog manjih prekršaja surađuju sa hospicijem Priest Dutkiewicz u Gdańsku. Kao dio specijalnog programa oni pomažu na poslovima održavanja, u vrtu a neki od njih kao volonteri pomažu u njegovanju bolesnika.

Izvor: Express Bydgoski, 8.Decembar 2008

Bydgoszcz je jedan od 15 poljskih centara koji učestvuju u projektu „WHAT” – Volonterski rad zatvorenika u hospiciju koji je oruđe za učenje prihvatanja i tolerancije za osobe koje bivaju oslobođene iz zatvora”. ZUatvorenici koji su željeli učestvovati u ovom projektu prethodno su pripremljeni za rad sa bolesnim osoboama. Počinju sa radom na poslovima održavanja a kasnije će raditi sa pacijentima. Njihove dužnosti će uključivati: provođenje vremena sa pacijentima, hranjenje pacijenata, čitanje ili izvođenje pacijenata u šetnju.

Gorzów Wielkopolski

Zatvorenici iz Gorzów Wielkopolski pomagat će u hospiciju u Wawrówu. Podvrgnuti su specijalnoj izobrazbi i razgovoru sa psihologom. Zatvorenici će biti tretirani kao i ostali radnici volonteri. Radit će u hospiciju jednom pet sati jednom tjedno.

Izvor: www.gk24.pl, 18th Novembar 2008

Zatvorenici iz Kalisza će pomagati bolesnim osobama

Zatvorenici koji žele biti radnici volonteri u hospiciju kažu: mi imamo priliku. Naše kazne će se završiti. Pacijenti u hospicijima nemaju takvu priliku. Mi smo napravili toliko zla. Vrijeme je da to promijenimo. Medicinska sestra iz hospicija Maksymilian Kolbeu Szczecinu, Monika Januszewska rekla je zatvorenicima „ Mi vas čekamo . Jako vas trebamo. Također želimo uvjeriti društvo da hospicij nije mjesto za umiranje nego mjesto gdje ljudi žive intenzivan život'

Izvor: www.gazeta.pl, 13. Januar 2009

Adrian ispravlja svoje greške idući ljudima

Dvadesetdvo godišnji Adrian je miljenik pacijenata hospicija u Poznańu. On s njima provodi osam sati dnevno. Nakon toga vraća se u zatvor gdje služi šestogodišnju kaznu za krijumčarenje. Za Adriana hospicij je zamjena za stvarni život koji mu je jako potreban. Pogriješio je ali sada želi da ispravi greške iz prošlosti.

Izvor: www.gazetalubuska.pl, 25. Oktobar 2008

Zatvorenici se brinu za hendikepirane pacijente

Ne zaslužuje svatko biti volonter. Naravno moraju biti voljni i imati dobre preporuke zatvorskog osoblja. Također moraju biti pouzdani što znači da su već radili van zatvora, bio im je dozvoljen izlazak i da su se prikladno ponašali. Boravak sa hendikepiranim osobama daje zatvorenicima priliku da razmisle o vlastitim životima kao i da se otvore ka drugim ljudima.

5. Da li projekat ima podršku odgovornih vlasti u vašoj zemlji? Ako je tako, molimo navedite detalje.

Projekt ima podršku državnih vlasti. Institucije za koje osuđenici rade podržavaju druge njima nadređene vlasti. To rezultira stvaranjem novih projekata poput inicijative Hospice Fondacije iz Gdańska ,koja je uvela suradnju sa 15 zatvorskih jedinica u okviru projekta **WHAT – Volonter u Hospicijima kao oruđe za učenje Prihvaćanja i Tolerancije za ljude oslobođene iz zatvorskih institucija**. Nadalje o naznačenim radnjama prave se izvješća i informacije koje podnose institucije (također i Zatvorska Služba) nadležnim ministarstvima (ministarstvo zdravstva, ministarstvo rada i socijalne politike, ministarstvo pravde). Volonterski rad je podržan i populariziran od strane lokalne vlade, predstavnika crkve i vjerskih udruga.

6. Da li vjerujete da projekat može biti koristan i u drugim sudovima europskih zemalja? Navedite razloge.

Predstavljeni projekt može biti korišten u drugim europskim zemljama. Inicijativa volonterskog rada je univerzalna i bezvremenska. Nadalje, zakonski propisi u drugim zemljama dozvoljavaju mogućnost takvih aktivnosti.

Ja, Agnieszka Bochniewicz, u svojstvu predstavnika gore navedene institucije/organizacije izjavljujem da sam upoznata sa pravilima natjecanja koja ću poštovati.

26.02.2009.

Agnieszka Bochniewicz